

# BUTLLETÍ DE L'AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA DE GRANOLLERS

## SUMARI

La nova estació de M. S. A. (Editorial).— Coneixements pràctics. La Motxilla, per A. PINYOL i LLOP.— L'aigua i les seves transformacions, per MAGÍ GABARRÓ.— Folklore. Una cançó nadalenca, per JOSEP FONT I DE FALGÁS.— Pàgines antològiques d'Excursionisme. Una expedició a Sant Miquel del Fai (fragment), per VÍCTOR BALAGUER.— Itineraris recollits per l'Agrupació. II. Granollers, L'Ametlla, El Clascar de Bertí, Sant Miquel del Fai i Riells.— Cursets i Conferències — Notes.— Programa Març i Abril



MARÇ - ABRIL

**Construcció i Venda**

**de**

# **Mobles**

**Especialitat en els treballs d'encàrrec**

**DORMITORI** compost de llit, armari amb dues llunes, 2 tauletes de nit i 2 cadires tapissades

**Pessetes 430**

**DORMITORI** compost de llit, calaixera, 2 tauletes de nit i 2 cadires

**Pessetes 265**

**MENJADOR** compost de bufet, taula i 6 cadires

**Pessetes 215**

**Visitar aquesta casa és comprar**



## **Jaume Blanxart**

**Taller i Despatx**

**Carrer de Ricoma, 95 i Plaça dels Cabrits**

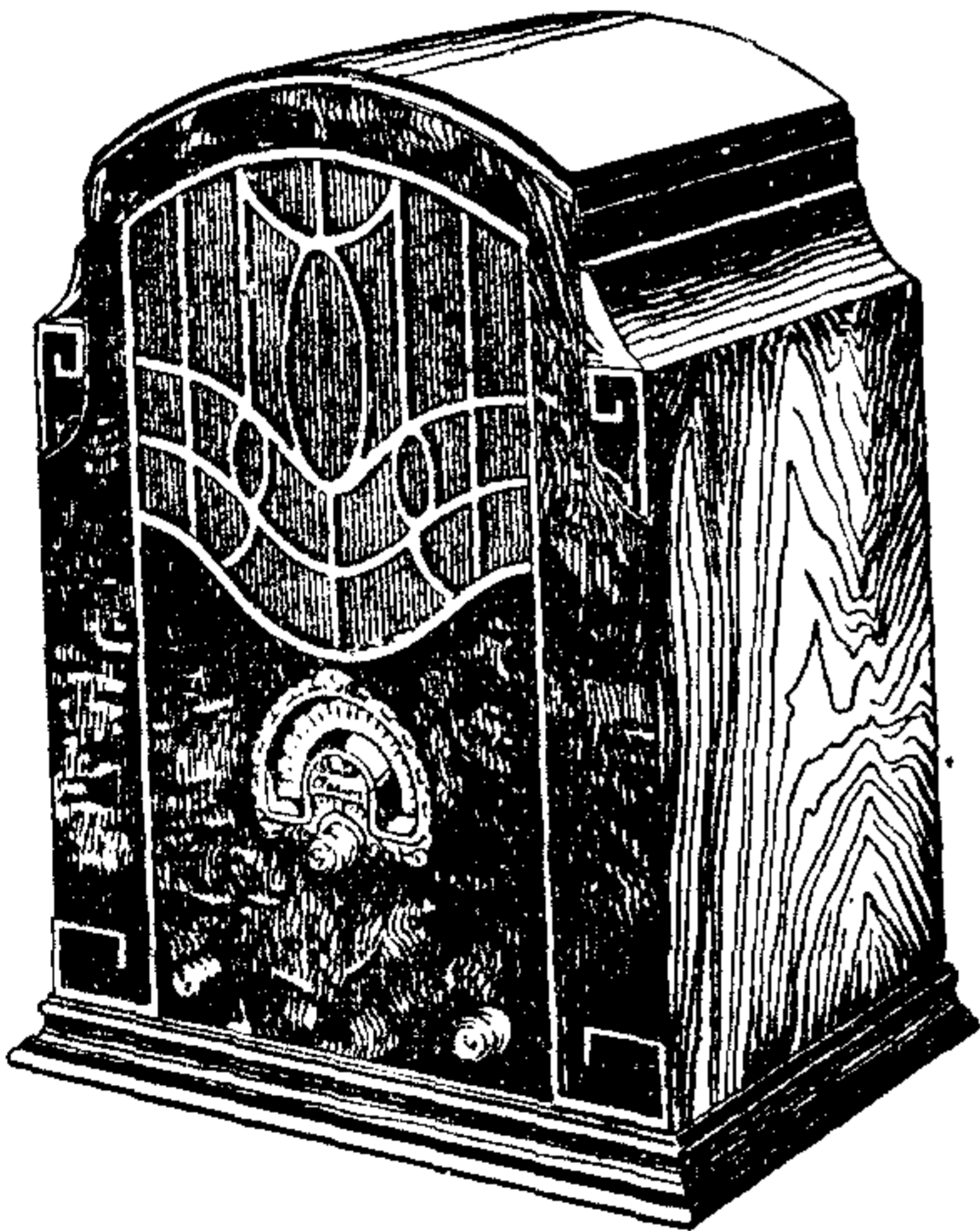
**Granollers**



# Clarion Radio

Heu-vos ací els dos models **Clarion** que actualment han assolit la màxima popularitat i que estan obtenint l'èxit mundial més ressonant per llur excel·lència i per ésser reconeguts com els millors receptors del tipu **Neutrodino** i **Superheterodino** dissenyats en la present temporada.

**Model 40**—Amb circuit **Neutrodino** ultra-modern a base de les vàlvules **Multi-mu** i **Pentodo**, dotat de tots els perfeccionaments i equipat amb el famós altaveu dinàmic **TCA**, amb 98 % de puresa de to.



**Model 80, de 7 vàlvules**



**Model 40, de 5 vàlvules**

**Model 80**—Amb circuit **Superheterodino**. És el receptor ideal per excel·lència per a tots els que desitgin una selectivitat extremada. És difícil trobar un receptor que l'avantatgi. Equipat amb vàlvules **Multi-mu** i **Pentodo**. Va proveït de tots els refinaments i avenços fins el dia i amb altaveu dinàmica **TCA**.

**Distribuïdor general  
per a Espanya:**

**PLATÓ TEIXIDÓ**

**Diputació, 175-181  
BARCELONA**

*Apotecaria i Drogueria*  
de  
*Josep Marimón i Garriga*

---

*Anàlisis  
Clínics  
de tota mena*



*Específics Nacionals i Estrangers*

*Dipòsit de sèrums i vacunes de les cases Ybis,  
de Madrid i Meister Lucius, d'Alemanya*

*Drogues i Colors de totes marques*

---

*Doctor Robert, 12 i 12 bis  
Telèfon 30*

*Granollers*

---

**Recorden** la

---

**Merceria i Novetats**

de

**Jacint Roca**

---

Especialitat en

**Calats**

**Prisats**

**i Brodats**

**Plaça de la República, 30**

**GRANOLLERS**

**Renteu la roba amb  
Sabó en pols**

**MARTE**

---

**i obtindreu més  
economia, llim-  
piesa perfecta i  
gran estalvi de  
temps**





ANY II

NÚMERO III

# BUTLLETÍ

MARÇ-ABRIL : MCMXXII

Josep Umbert, 30-32

## **La nova Estació de M. S. A.**

*Sembla que és arribada a la fi l'hora en que la capital vallesana va a modificar el seu aspecte amb la realització d'una millora urbana que ha estat durant molts anys el seu somni més preuat: el canvi de traçat i construcció de la nova línia del ferrocarril de M. S. A. Una obra d'importància tan capital per als interessos generals de la ciutat, bé mereix per part de tots quelcom d'atenció, i no pot, doncs, passar desapercebuda per nosaltres.*

*L'invençió del ferrocarril, mirada primerament amb menyspreu i indiferència, fou, bentost hom s'adonà dels seus excepcionals avantatges i utilitats, lloada per tots els pobles, que prompte vegeren en ell un auxiliar d'enorme eficàcia i d'interès positiu per a les seves relacions; encara que, així i tot, hom no es pogués fer càrrec de la influència que sobre tot el món havia de realitzar posteriorment, fins assolir el seu estat actual. Totes les poblacions que treballaven per llur prosperitat econòmica, sollicitaren, així que hom començà a veure els fruits que produïa un avenç tan formidable, poder gaudir d'aquestes conveniències, posseïnt ben aprop una estació d'una via ferrada que els unís amb la capital i pobles circumdants. Més, sense una clara visió dels problemes que més tard podien presentar-se; desposseïts del sentit modern que ha de presidir qualsevol millora urbana, i mancats d'experiències que sols més tard es pogueren evidenciar, hom adoptà el criteri de construir les estacions gairebé dintre mateix del nucli urbà de les poblacions. La manca de medis de locomoció per a traslladar-s'hi d'una manera ràpida i econòmica, en cas de que l'estació s'hagués allunyat de la ciutat una distància prudencial, deixant lliure el camp per a l'eixample urbà, així ho justificava, i totes les altres causes esmentades obligaren els nostres avis a procedir d'acord amb tal criteri. Es comprèn, doncs, que essent la capital vallesana una de les primeres poblacions de la Península que posseï ferrocarril, no es pogués substreure a aquesta regla general; oimés donada la seva especial topografia. L'estació, doncs, fou construïda tan aprop del nucli edificat,*

que en intentar, aquest, expansionar-se pel creixement de la ciutat, ha topat sempre amb l'obstacle de la via ferrada, quedant gairebé incomunicat un barri que en l'actualitat té ja molta importància, amb la resta de la població. I, és amb el fi d'acabar amb aquesta anormalitat, que hom va a canviar el traçat de la línia i construcció de la nova estació. Si així no es fes, fóra immensa la pèrdua que representaria per a la capital vallesana el continuar posseïnt un estació insuficient per al tràfec, i privant també l'eixamplament del nucli urbà en uns indrets molt adequats per a desenrotllar-se.

Els estudis ja són fets i tot sembla que està a punt per a començar immediatament les obres. Però, al nostre entendre, amb la solució que hom vol donar a aquest problema, no quedarà pas resolt satisfactòriament. Hom projecta traslladar l'estació als terrenys limitats per la carretera de Mataró d'una banda, i per la ratlla divisòria dels termes de Granollers i l'antic de Palou a l'altra. Creiem que el fer tal cosa fóra un lamentable error, que perjudicaria notablement la ciutat; intentarem demostrar-ho.

El nucli de la ciutat que té una vida més palpitant, és ben evident que és el de la part central. Les botigues i comerços són acumulats en ell, i barrejant-se llur activitat amb la de les institucions oficials, absorveixen per sí sols bona part del tràfec ciutadà. Essent alhora el casc antic de la població, és natural que el nostre tradicional mercat, que fa deu segles que es celebra, hagi viscut sempre al seu redós. Ultra aquestes característiques importants, reuneix la de la seva especial situació topogràfica: equidistant dels extrems de la població, resulta ràpid, econòmic i de comoditat el traslladar-s'hi. Cal, doncs, tenir en compte aquests factors essencials i importantíssims per a la vida de la ciutat en determinar l'emplaçament de la nova estació. El lloc esmentat per a bastir-la de nou és excessivament allunyat del nucli central, i si des d'ell resultaria incòmode el traslladar-s'hi, amb més raó ho fóra encara per a l'extrem N. i E. de la població. Aleshores, probablement que bona part del tràfec passaria a la línia electrificada de Sant Joan, l'estació de la qual fóra més propera, el transport més econòmic i l'avantatge de comptar amb un servei ràpid i complet. Aquestes raons creiem que són, per sí soles, prou convincents. Només cal meditar el perjudici que portaria al mercat setmanal i les molèsties que ocasionaria a la majoria d'habitants l'ésser excessivament allunyats de l'estació, per a fer desistir tot seguit d'aquest projecte.

Però, ja que hem indicat el perquè trobem equivocada tal propòsit, cal que assenyalem ara quina és la nostra solució. La tendència a descon-

*gestionar el tràfec dels llocs on aquest s'acumula amb excés, ha fet que les estacions modernes es fassin exclusivament reservades al moviment de passatgers o al de mercaderies; és dir, hom construeix en realitat dues estacions. Això mateix segurament podria fer-se a la nostra ciutat; els avantatges que creiem portaria no cal pas que els detallem minuciosament, car són ben evidents. L'estació de mercaderies podria construir-se en el lloc on hom intenta traslladar-hi l'actual, i així podria ocupar una gran extensió amb els seus molls, magatzems, dipòsit de màquines, etc. En canvi, la de passatgers fóra lògic bastir-la vers l'indret on hi havia el cementiri vell. L'àrea que ocuparia, fóra així ben reduïda, i quasi igual que si hom hi construis un baixador. A algú que això últim ha proposat hom li pot objectar que aleshores succeiria que en el curt espai d'uns 900 metres els trens haurien de parar dues vegades, inconvenient que s'eliminaria per complet construint la única estació de passatgers en el lloc que hem senyalat.*

*Preveiem que si així es fes, la ciutat en sortiria altament beneficiada, i, no veient impedit el seu eixamplament, adquiriria ben prompte aquella grandesa i potencialitat que tots nosaltres li desitgem.*

---

## **Coneixements pràctics**

**Per A. Pinyol i Elop**

### **LA MOTXILLA**

La motxilla, anomenada també sac d'esquena o sarró, serveix per a dur roba o provisions, bo i portant-la a l'esquena, sostinguda amb corretges damunt l'espatlla, quan hom va de camí.

La motxilla podem dir que és la primera cosa que il·lusiona el novell excursionista, quan aquest, mogut per les inquietuds del nostre esport, dedica els seus primers estalvis per a l'adquisició de l'equip.

Avui podem dir que models de motxilla de tanta anomenada, entre els «grimpeurs» i «campeurs», com és la noruega, són construïts a casa nostra amb notables avantatges i perfeccionaments, que les fan preferibles a aquelles en molts aspectes. Aquest millorament el devem als nostres mateixos excursionistes, que per a llurs marxas per la muntanya han sabut perfeccionar un model d'acord amb les exigències de les llargues travessies. Deixem aquestes, però, per quan parlem de llargues acampades i anem per la motxilla més coneguda entre la nostra gent.

Per la presència, color i manera de portar la motxilla, hom pot formar-se

una idea de l'excursionista en contemplar-la. La motxilla descolorida per la campanya, així com tota la resta de l'equip, quan és ben conservat mereix reverència i fa honor a l'excursionista que l'utilitza. Per contra, els esperits desordenats, fan honor a aquest qualificatiu portant-la tacada d'oli o altres líquids per l'istil, el pes mal compartit, que sovint els obliga a fer parades durant la marxa i tot el seu contingut en plena confusió. A l'hora de menjar es troben a mancar objectes i necessiten recórrer als seus companys. No és possible que amb aquestes condicions puguin arribar a bons acampadors.

L'excursionista, salvant el cas de colles d'organització col·lectiva, té un deure moral de portar tot el necessari dintre la seva pròpia motxilla i haurien de considerar com una manca a les normes del veritable excursionista l'oblit de qualsevol objecte del seu equip.

### **COM ES PORTA LA MOTXILLA**

No deixarà d'estranyar a alguns, però és indubtable, que molts excursionistes no saben encara com es porta la motxilla, i, degut a això, sovint els veureu, durant una excursió, deturar-se per a arranjjar el seu contingut interior, ja que la mala col·locació dels objectes els fa penosa la marxa.

Portant la motxilla una mica caiguda fins reposar damunt la cintura, no es nota tant el pes i allunya la prematura arribada al cansanci. A la part interior del costat de l'esquena, s'ha generalitzat portar-hi un coixí. Aquest coixí evita notar les molèsties dels bonys dels atuells, i, en casos d'acampada, fa els seus bons serveis; a la nit, com capçal per a dormir i durant el dia per a mantenir ben endressada i vistosa la tenda. També, a la part interior, entre el coixí i els atuells, és recomanable portar-hi un cartró doblat, de les dimensions de la motxilla, que priva les deformacions i serveix mantes vegades de taula i de premsa per als pantalons.

Es conegut també un bastiment de planxa d'acer que priva de notar els bonys molestos i va col·locat entre la motxilla i l'esquena. Aquest bastiment té una condició remarcable i és que permet l'airejament i priva d'alguns refredats. No és pas molt difícil col·locar a les motxilles un cinturó, que agafant per la part baixa dels tirants, vagi cordat a la cintura. Aquest procediment és molt bo per a les curses, ja que el balanceig queda considerablement reduït i pot avançar-se amb més lleugeresa; no obstant, presenta un obstacle quan es tracta de fer escalades.

Ordinàriament la cara exterior de la motxilla està distribuïda en quatre butxaques, dues d'aquestes més llargues, que permeten col·locar-hi còmodament thermos i a l'altre un parell d'espardenyes i una muda de mitjons. De les altres dues restants, una correspon a les menudalles del ben menjar—sal, oli, vinagre, cobert, toballó, etc.—i l'altra reservada per a por-



tar-hi el carnet de ruta, el plànol corresponent a la sortida, agulla i fil per a cosir un possible estrip, uns metres de cordill, etc.

L'interior de la motxilla acostuma estar dividit en dos departaments que priven de que es barregin els vestits amb els proveïments. Al davall de la gira, o orella que la tapa després de tancada, protegint-la en cas de pluja de que l'aigua hi penetri, va també una petita butxaca que serveix per a portar-hi la documentació.

La tela de motxilla ha d'ésser impermeabilitzada i de bona qualitat. Cal tenir present que la motxilla és el rebost, a vegades, de llargues jornades, i cal que defensi el seu contingut en bon estat. Hom pot quedar-se negat durant una tempesta, però si porta roba de recanvi dintre la motxilla i la tela d'aquesta resisteix, podrà mudar-se i quedar sec.

Les corretges de la motxilla, si són cromades no es ressequen tan aviat, i ademés són més suaus. Els tirants de la motxilla han d'ésser de pell prima i dolça, i no groixuda com alguns diuen. Alguns excursionistes els gasten forrats de feltre, fent-hi un petit coixinet a la part que reposa damunt les espatlles perquè sigui més tou i no les enceti.

La manta va col·locada damunt la motxilla en forma de ferradura i el més apropada possible a l'esquena per a evitar el balanç del pes i la capelina o impermeable a la part inferior, o sigui sota, lligada amb unes petites corretgetes que per a tal efecte ja porten.

Quan les excursions s'han d'efectuar per terrenys emboscats o de malesa molt alta, és un bon procediment, per a poder passar amb més comoditat, de reduir l'amplària de la motxilla segons l'amplària de les espatlles del qui la porta.

Molts excursionistes disposen, ademés de la motxilla gran, d'una altra de més petita per a les excursions curtes, car està comprovat que amb la primera el mateix se surt carregat per una sortida curta com per una de llarga. A darrera hora hom surt sempre amb la motxilla plena.

---

*“Cap exercici té com esport una essència tan integralment humana com l'acampada. Fa esdevenir els que la practiquen familiars a la naturalesa, els allibera totalment de la insana passió de les competències i victòries sorolloses.*

*El camping és un esport noble que avui per avui no té públic ni és possible que en tingui mai“.*

(Carles Soldevila, en *D'Ací d'Allà*.)

## L' aigua i les seves transformacions

Per Magí Gabarró

L'aigua és una de les parts indispensables en la vida animal i vegetal i causa de molts fenòmens sorprenents, tals com la transformació en neu, pedra, calamarça, etc., ben coneguts nostres. Tant és així, que alguna vegada els excursionistes hem anat a esplaiar-nos amb la neu, per exemple, trepitjant l'aigua cristal·litzada i altres vegades l'aigua en forma de pluja o de pedra, ha tingut la genial pensada d'esplaiar-se a la nostra esquena. Naturalment, doncs, que és molt coneguda de nosaltres, a més d'ésser un element primordial i necessari en tot temps.

Però si tots coneixem l'aigua en les diverses transformacions que pot sofrir, no tots sabem a què són degudes aquestes transformacions. Totes elles són obtingudes per la condensació del vapor aquós que es presenta en l'aire i segons la variació de temperatura depèn principalment la quantitat d'aqueix vapor. Si l'atmòsfera es troba saturada de vapor aquós a una temperatura donada i es refreda per sota d'aquesta, l'excés de vapor en ella present es condensarà o precipitarà, segons les circumstàncies, en pluja, neu, calamarça o pedra. Aquesta condensació és afavorida per la presència de pols i molècules carregades d'electricitat.

Les aigües que aflören en la muntanya tenen també una semblança amb les atmosfèriques, de les quals ja hem parlat; són en definitiva aigües de pluja que han tingut molt sovint un contacte superficial amb la terra, per més que, degut a les seves facultats dissolvents, és suficient per a assimilar-se moltes proporcions de matèria com no es troben mai en les aigües de pluja. Sigui de la manera que es vulgui que l'aigua es presenti, conté sempre certes quantitats de substàncies minerals o orgàniques, quals matèries, que recull en el seu transcurs per l'escorça terrestre, la seva quantitat o naturalesa depèn naturalment de la mena de terrenys que recorre.

Si el terreny atravesat és de granit (feldespart, quarç i mica), substàncies insolubles a l'aigua, aquesta és qualificarà de *dolça*, perquè a més d'ésser matèries insolubles, fa com una espècie de filtre per a treure-li, sinó totes, part de les sals alcalines terreres que podria portar de terrenys més llunyans. Hi ha així mateix l'aigua anomenada *dura*, que és la que podríem dir-ne precisament contrària a la *dolça* i és la que ha recorregut llocs calcinosos o magnèsics, i en filtrar-se per la terra, ha dissolt les seves sals en poca o molta quantitat; per tant, aquesta aigua porta en dissolució sulfats i bicarbonats de calç i de magnèsia. Un excés de *duresa* no facilita gaire bé la cocció dels menjars. Així, doncs, hom pot classificar les aigües d'acord amb el caràcter geològic del terreny. Encara que també es dóna el nom de *dura* a l'aigua roja de temporal, la qual agafa aquest color degut a l'estat de suspensió en què es troben les matèries en ella contingudes.

**Folklore****Una cançó nadalenca***Per Josep Font i de Falgàs*

De temps immemorial que el poble català ha expressat en els seus cants els batecs característics de l'ànima humana, despullada totalment d'ampulosos vestuaris que podessin deformar la seva peculiar manera d'ésser i mostrant-se ingènuament amb tots els seus defectes i les seves gràcies.

Igual que el poble rus (tan ric en el seu folklore), tenim un tresor immens en aquests cants populars que ens han pervingut de la vellúria i que, malgrat la seva simplicitat, han deixat un solc profund, com ho demostra la subsistència d'aquestes cançons que han resistit totes les rauxes modernistes. El fet de la seva supervivència la volem veure en aquesta seva mateixa simplicitat, que defugint tortuositats i anant dretureres a dipositar-se en l'ànima senzilla del poble, el poble les ha estimades perquè li parlaven de coses que amanyagava dintre seu i li eren fàcilment entenedores.

Dins l'arxiu del nostre cançoner popular hi trobareu cançons per a tots els gustos. Eixides de l'entranya del poble, han pervingut a nosaltres, anònimes, sense ésser possible conèixer llurs autors i la font on brollà, primerament, la deu fresca i pura.

Des de la cançó tendrívola d'una mare que bressola el seu nadó, fins l'abracadabrandat cant de platxeri i de taverna, tot hi és cantat i hi és descrit: l'amor i l'odi, el sofriment i el gaudi, l'enyorança i el desesper, la dolor i l'alegria, la luxúria i la puresa.

En mig de la gamma variada d'aquestes cançons, les més arrelades en l'esperit del poble i potser les més nombroses, han estat les que responen a un sentiment religiós, L'enginy popular, fill d'una tradició religiosa secular, creà un ramell magnífic de cançons d'aquesta naturalesa, d'un valor artístic innegable. El considerable nombre de «Cançons nadalenques» que hi ha recollides i arxivades, ja dóna una idea ben clara de com són importants les composicions religioses dintre el folklore català.

Una d'aquestes cançons la vaig aprendre, a casa meva, de llavis de la meva mare, i és amb l'afany de contribuir a l'obra del «Cançoner popular» que avui la poso a la consideració de les persones que s'interessen per aquest aspecte del nostre folklore.

Aquesta cançó era cantada, a mitjans del segle passat, en els pobles de l'alta muntanya empordanesa que viuen arracerats sota l'ombra de la Mare-de-Déu del Mont. El text de la cançó que anem a transcriure, és talment com la cantaven en el poble de Terrades. Segons les meves informacions, s'havia ge-

neralitzat el costum de cantar-la quan es dirigien a l'olivet a fer la recol·lecció del fruit de les oliveres. Era en aquella ocasió, entre sotrac i sotrac del carro, que sortia la cançó a flor de llavi, quan tot just el jorn es deixondia i parpallejaven, encara, dalt del cel algunes estrelles. Igualment solia cantar-se en les vetlles llargues de l'hivern, pels volts de la festa de Nadal.

En la impossibilitat de transcriure la música, que havem de manifestar és molt monòtona i senzilla, ens acontentarem de publicar la seva lletra:

## **El rei Herodes**

En la ciutat d'Egipte  
el rei Herodes hi ha passat.  
Mata a totes les criatures,  
les que en tenen poca edat.  
*Alabat siga el punt i l'hora  
que lo Rei del cel és nat.*  
Mata a totes les criatures  
les que en tenen poca edat.  
—No em matarà pas la meva  
que el tindrà ben amagat.—  
Maria agafa la capa  
i el fillet a sota el braç.  
Troba un pagès, bon home,  
que en semblava un camp de blat.  
—Déu vos guard, pagès bon home,  
Vós que en sembreu aquest blat,  
aneu a buscar les faucetes  
per a segar-ne el blat.  
—Com lo segaré, senyora,  
sí tot just lo he sembrat?—

Pagès se gira endarrera  
i el veu granat i assaonat.  
La primera gavelleta  
el fillet hi ha amagat;  
la segona gavelleta  
el rei Herodes hi ha passat.  
—Déu vos guard, pagès, bon home,  
Vós que en segueu aquest blat,  
¿no heu vist passà una dona  
amb el fillet sota el braç?—  
—Molt bé n'ha passat una  
quan jo semblava aquest blat.—  
—Arrera, arrera, gendarmes!  
Nou mesos fa que ha passat.—  
Respon la menta mentidera:  
—Encara no fa un quart,  
en la primera gavelleta,  
el Jesús hi ha amagat.—  
—Calla, menta, mentidera,  
floriràs i no granaràs.  
*Alabat siga el punt i l'hora  
que lo Rei del cel és nat.*

Després d'haver cantat la primera quarteta tal com nosaltres l'havem descrita, es canta seguidament la tornada: «Alabat siga el punt i l'hora... etc.» Comença la segona quarteta amb les dues darreres ratlles del vers primer i s'hi afegeixen les dues ratlles següents, completant així la quarteta segona. Es canta altra volta la tornada i així, successivament, fins al final.

---

*En la vida, tant dels individus com de les col·lectivitats, sols els forts,  
físicament i moralment, triomfen.*

**Pàgines antològiques d'Excursionisme****Una expedició a Sant Miquel del Fai**

(FRAGMENT)

**Per Víctor Balaguer**

...El guia que ens acompanyava ens digué que feia dos o tres anys havia descobert per casualitat una altra gruta molt més meravellosa. Va oferir-se per ensenyar-nos-la, i no cal dir si acceptàrem l'ofrena.

Vàrem tornar pel mateix camí, i de passada entràrem a la casa per proveir-nos d'antorxes, indispensables per la visita que anàvem a fer, i reprenguérem en sentit invers al corriol que ens havia portat al santuari. Aquest caminet està vorejat en el seu extrem d'àlbers gegantins, els troncs dels quals estan plens de noms.

Tot anava perfectament mentre seguíem per aquest viarany. Ens veiérem precisats a saltar qualques barrancs, i relliscant ací i aixecant-nos allà, travessàrem un torrent que inutilitzà els nostres pantalons i feu inservibles les nostres sabates; més, ço que tenien de pintoresc aquells indrets pels quals passàvem feia que no tinguéssim en compte aquests petits contratemps.

Amb tot i això, arribà un moment en que ens trobàrem al peu d'una abrupta muntanya, muralla del precipici, sobre el qual s'inclina com gegant atret pel vèrtic, que certs abims posseeixen.

Allí tot camí desapareix. Ens trobàvem aturats per la massa de la muntanya. Cap on dirigir-nos? Baixar a l'abim, al fons del qual brama el torrent, era materialment impossible; pujar, o millor dit, enfilat-nos per la muntanya, era terriblement perillós. Dirigírem l'esguard al nostre voltant, i cap camí ens aparegué. Amb tot, érem en el país de les meravelles. Potser el nostre guia, com Ali Babà, posseïa el secret d'unes paraules màgiques per a fer girar l'eix invisible d'una roca misteriosa i fer aparèixer als nostres peus la boca oberta d'una caverna subterrànea.

Tots miràvem el guia. El seu rostre estava impassible.

De sobte, com si fos un isart, començà a enfilat-se per la muntanya, que ens havia semblat inaccessible.

Nosaltres el vèiem fer sense moure'ns del lloc. Vàrem creure, per un moment, que anava a obrir l'entrada al palau subterrani; més, a les poques passes es girà i ens preguntà amb gran naturalitat com era que no el seguíem.

Seguir-lo!... Ens miràrem els uns als altres.

Seguir-lo!... Com? Per on?

Desgraciadament l'amor propi té un punxó tan fi com la sageta més sub-

til dels indis malabars. Vàrem cloure els ulls, començàrem a enfilar-nos i el seguïrem, alguns drets, altres corbats, els més arrossegant-nos.

El bon home ens aconsellà que no giressim el cap per a mirar enrera. La recomanació era inútil; massa bé sabíem que el precipici obria sota els nostres peus sa famolenca gola, a punt d'atraure'ns amb el seu alè fascinator i devorar-nos tot seguit. Sentíem rodolar bona estona per la muntanya i caure més tard a l'aigua, amb un soroll eixordador, les pedres que els nostres peus feien desprendre. Aquelles roques ens indicaven el camí que podien seguir els nostres cossos al més petit descuit.

Escolteu, bon home,—vaig dir, cridant, al guia:—¿No hi ha cap més camí que porti a la gruta?

—No n'hi ha d'altre.

I, digueu-me: el dia que vinguéreu per aquí i vàreu descobrir la cova, portaveu intenció de suïcidar-vos?

—No senyor; havia sortit a passejar.

A passejar!... I quins passeigs de fer!...

—La gruta!—exclamà el bon home.

Vàrem aturar-nos: tots teníem les mans sagnants d'arrapar-nos a les roques i pàl·lid el rostre d'haver brandat durant un quart d'hora el nostre cos per sobre el precipici. Fou aleshores que miràrem el camí seguit. Ens espantà; podíem matar-nos, no una, sinó cent voltes. El què ens féu més quimera fou el trobar-nos amb la cascata i molt aprop del santuari; és dir, quasi al mateix lloc d'on havíem sortit. La disposició del terreny és tal, que per una distància de vint passes havíem hagut d'esmerçar tres quarts d'hora de camí. I quin camí!...

—Es un camí pintoresc—digué un.

—Es un camí assassí!—respongué un altre.

Jo no vaig dir res; però vaig reservar-me per aquesta ocasió l'aconsellar als viatgers que vagin a Sant Miquel del Fai, que apartin tota intenció de visitar la nova gruta mentre no hi condueixi altre camí.

\* \* \*

*Si no fos per altres mèrits rellevants, que posen Víctor Balaguer entre els nostres homes il·lustres, n'hi hauria prou amb la demostració del seu gran amor i viva estimació a Catalunya per a poder considerar-lo com a tal. Però és que ell, a aquest sentiment nobilíssim que sentia per la nostra terra, hi ajuntà la valor de la seva extraordinària i notable obra, el treball que en conjunt realitzà, amb l'elevat fi i lloable intenció de contribuir a l'avenç moral i material de la nostra pàtria. Car a una labor fructífera d'home de lletres eminent, sapigué també, encaminant les seves ac-*

*tivitats vers la política, des dels diversos alts càrrecs que ocupà, treballar encertadament per la prosperitat de Catalunya amb gran entusiasme i activitat.*

*Indubtablement, però, que en ço que més sobressortí fou en el conreu*



*de les lletres, com propulsor de la seva Renaixença a la nostra terra. La seva obra és extensa i variada; escrigué sobre diverses matèries, essent així un valuós polígraf i literat. En els seus versos hom hi descobreix un poeta exquisit, d'una fantasia ben remarcable. Fou això segurament, que si bé en certes obres realça el seu mèrit, en altres el fa desmerèixer; car, per exemple, en la seva voluminosa "Historia de Cataluña" prefereix a la investigació documental i depurada que imposen els mètodes històrics, el relatar poèticament les tradicions i llegendes inverossímils que el poble ha bastit entorn dels personatges i dels fets, cosa que li ha valgut sempre dures crítiques per part dels historiadors posteriors.*

*Com fervent enamorat de les belleses de la nostra terra, fou entusiasta i incansable excursionista, i, en conseqüència, publicà també moltes guies i ressenyes de viatges i excursions. D'un curiós llibret seu, imprès en 1850, "Una expedición a San Miguel del Fay", n'hem copiat, després de traduir-lo, el fragment que hem transcrit, on hom pot fer-se càrrec de la fantasia poètica que caracteritza les seves obres, i que a vegades li fa descobrir coses meravelloses i sobrenaturals, en la terra que ell amb tant d'amor estimà.—P.*

## ITINERARIS RECOLLITS PER L'AGRUPACIÓ

## II

***Granollers, L'Ametlla, El Clascar de Bertí, Sant Miquel del Fai i Riells******Sis hores i mitja, sense parades***

Sortint de Granollers per la carretera de Caldes i un cop travessat el pont damunt la riera del Congost, es baixa a la dreta cap a l'antic camí veïnal de Canovelles, el qual al començament forma un carrer que porta direcció Nord-Sur. Després de pocs hectòmetres, en un encreuament de camins, deixant el que continua paral·lel al Congost, cal seguir el de l'esquerra que es dirigeix al poble de Canovelles, que es veu ja ben aprop. Aquest camí, que passa per entremig d'unes cases i per sota la via del Nord, continua amunt, travessant la carretera que de Granollers va cap a L'Ametlla. Un cop travessada aquesta per entre el petit nucli urbà de Canovelles, el camí s'enfila vers l'església del poble, en la qual s'admira la magnífica portalada romànica. En arribar a la cantonada de can Castells, poc més enllà, cal deixar el camí que baixa a la font de can Duran i seguir vers el portal de can Castells.

Des d'allí, cal passar per un caminet que va perpendicular a la casa i porta direcció N. E., el qual passa més enllà per sota can Panduro i cal Pastor. Un xic més amunt, aquest corriol es troba davant d'un bosc i d'un camí carreter que el talla transversalment; aleshores cal seguir per la banda esquerra, per la qual el camí passa damunt el torrent d'en Fangues, en el fons del qual es troba la font del mateix nom, i a la qual es pot baixar per un corriol que hi ha a l'esquerra. El camí carreter continua amunt en direcció Nord, però així que perd aquesta orientació per a baixar al torrent, cal deixar-lo i és precís seguir per un corriol que entre uns conreus passa a trobar un altre camí de carro que, al costat d'un bosc, segueix també vers el Nord. Aquest en pocs moments porta a la casa Girbau del Pla, en la carretera que de Granollers va a L'Ametlla del Vallès, de quin poble distem uns 30 minuts seguint per la carretera.

En arribar al poble, en l'encreuament de carreteres, cal continuar en direcció Nord cap a la plaça de l'església. Per la banda esquerra de la plaça, en l'angle superior, el camí s'enfila al Nord i en deixa un altre a l'esquerra, que a cosa d'uns 50 metres porta a una font. El camí principal giragonseja entre les vinyes i algun bosc i en cosa d'uns 40 minuts passa per sota can Sous, que és una casa que es troba a la dreta. El camí, però, continua amunt i uns 200 metres més enllà cal deixar un camí carreter que trobem a l'esquerra i un altre que es troba a la dreta, al cap de deu minuts més. Aleshores



pel camí més fressat es segueix amunt i s'en deixa un altre, al cap de poc, que es dirigeix a l'esquerra. El que seguim va pujant cap al Nord i després de poca estona cal deixar de la mateixa manera un altre camí que, en pendent, està a la dreta. Aquí gira una mica vers l'Oest i va a passar per sota les bases noves del Serrat; des d'allí, per un camí de bast que pren direcció Nord, arriba en uns deu minuts a Puiggraciós, que ja destaca la seva silueta en la carena de la muntanya. Des d'ací hom pot passar per un camí carreter que va per darrera mateix de l'església, però cal tenir compte en no agafar el camí que pel costat dret baixa a Montmany. També es pot passar per una drecera que, per damunt de l'hort del rector, davant de l'església de Puiggraciós, passa pel mig del bosc en direcció Oest i en uns moments desemboca al camí carreter que comença darrera l'església, el qual ara també segueix cap a l'Oest. En pocs minuts de seguir-lo, es troba un coll de muntanya que uneix ambdues vessants; aleshores cal seguir un camí de bast que passa per la carena d'aquest coll en direcció Nord i arriba sota els cingles de Bertí, els quals va seguint per baix en orientació Oest, fins arribar al Grau de Mastret, per on s'enfila dalt del cingle al costat de la masia Mastret. Des d'allí hom veu perfectament la casa El Clascar, vers el N. O., que ressalta magníficament amb el seu aspecte senyorial. El camí carreter que es troba al cim del Grau, tot giravoltant per les vessants de la muntanya, porta tot planejant a El Clascar en uns 25 minuts.

Des d'aquesta casa i pel costat de la font que hi ha sota mateix en direcció Oest, cal baixar per un corriol perpendicular la línia del torrent; un cop aquest travessat, el caminet s'enfila suaument fins arribar a una casa abandonada que ja s'albirava des d'El Clascar cap al S. O. Davant mateix, però en la banda Oest d'aquesta masia deshabitada, hi ha un corriol que per la vessant obaga va baixant en direcció Sur i una vegada travessat un altre torrent s'enfila a la casa Uyà, de Bertí. Al davant de cal Uyà hi ha un corriol que, primer en direcció Oest i després en direcció Sur, passa a mig aire de la muntanya, damunt dels cingles inferiors que dominen perfectament la vall de Bigues. Aquest camí va giragonsejant seguint els entrants i sortints de la muntanya i planejant quasi bé sempre fins arribar a veure completament la vall de Sant Miquel del Fai en cosa d'una hora.

En ésser al dret del Santuari, quan el camí en la part obaga torna a giragonsejar per a anar baixant cap a Sant Miquel en pendent suau, cal pendre un corriol que, per fer drecera, baixa de dret cap a baix i va a sortir al pont construït damunt del Tenes, anomenat pont del Rossinyol.

Des de Sant Miquel cal seguir l'únic corriol que en direcció Sur va baixant paral·lel al riu; passa després per La Pineda, on agafa un camí carreter que porta fins a la carretera, a la parada dels autos de Riells.

## **Remarques d'aquesta excursió**

**Canovelles.**—Cal esmentar especialment el portal romànic de l'església, amb lleugera influència bizantina. Es un dels portals romànics més bonics del Vallès. La façana de l'església sembla a cop d'ull que hagi estat modificada, com igualment el campanar. Conserva, però, aquesta església l'àbsis romànic i tres finestrals col·locats en punts diferents. La nau interior, de totes maneres, és original.

**Amics del Llibre.**—En el poble de L'Ametlla cal admirar la Biblioteca dels «Amics del Llibre», que compta ja amb més de 1,500 volums. Aquesta tasca benemèrita l'han portada a cap un estol de joves entusiastes d'aquell poble, amants de la cultura.

**El Clascar de Bertí.**—Es una masia antiga del segle XV o XVI que modernament el propietari ha engrandit, seguint l'estil de l'època de la seva primitiva construcció. Gran amador de l'Art Vell, el propietari barrejà unes columnes i capitells romànics amb finestrals gòtics de diferents períodes en la construcció moderna; però, de totes maneres conserva un aire digne. Llàstima que la mort prematura del propietari no li permeté acabar els interiors com les façanes.

**Fòssils.**—Hom troba gran abundància de fòssils des de Bertí a Sant Miquel del Fai, quasi tots corresponents al període eocènic.

**Cingleres.**—Un cop passada la casa Uyà, de Bertí, seguint el present itinerari, cal admirar les cingleres que s'hi troben, ja que són un esplèndid paisatge. A més a més, des del camí hom té un mirador excel·lent sobre la plana central del Vallès i sobre tot sobre els pobles de Bigues i Riells, que, vistos quasi verticalment al fons de la depressió amb els innombrables triangles vermells de les feixes de conreu i la taca grisa de les nombroses oliveres, constitueixen un panorama magnífic.

**Sant Miquel del Fai.**—Antic convent, que ara serveix d'hostal; és d'estil gòtic, d'unes formes severes. Hi ha una capella allí prop, oberta dintre la roca, que hom la considera bastida al segle X. En la paret Nord de la capella hom diu que hi ha la separació dels bisbats de Vic i de Barcelona. Sant Miquel del Fai és molt bell i al mateix temps molt interessant des d'un punt de vista geològic.

---

*Anant d'excursió acateu l'autoritat del Cap de colla, aquest té la missió de dirigir la marxa de la millor manera possible i la disciplina dels excursionistes facilita aquest comès.*

## ***Cursets i Conferències***

### **MANUEL PLANA**

El doctor Manuel Plana, encara que no en el dia anunciat, impossibilitat per causa d'una indisposició, vingué a explicar-nos les primeres cures que cal prestar en cas d'algun possible accident.

Explicà els diversos casos de traumatisme que es poden presentar i els diversos tractaments que corresponen, segons la causa que l'hagi produït i demostrà amb exemples pràctics la forma més eficaç d'efectuar les cures. Remarcà especialment les precaucions necessàries en les ferides per tal d'impedir complicacions i féu ressaltar el compte especial que cal tenir en casos de fractura. Explicà com cal curar les cremades, siguin del grau que siguin, i com cal combatre els efectes del fred fins a la congelació. I demostrà pràcticament com en ambdós casos el sistema de la respiració artificial és convenient per a vèncer els accidents greus.

\* \* \*

### **SALVADOR LLOBET**

En el dia senyalat, el president de l'Agrupació explicà l'anunciada lliçó de Vulgarització Cartogràfica. El senyor Llobet ens parlà de les coordenades geogràfiques com mitjà per determinar un punt qualsevol del planeta. Explicà els principals treballs geodèsics per a emprendre un mapa i les projeccions necessàries per anular en el possible la deformació que l'esfericitat de la terra comporta damunt del mapa. Es referí a les escales numèrica i gràfica i la manera de trobar aviat una distància.

En la segona lliçó parlà de la forma de les muntanyes i de les depressions, que l'altimetria té cura de representar. Insistí en les cartes de nivell com millor representació gràfica dels accidents del terreny. Parlà de les projeccions topogràfiques i presentà la diferència que existeix entre la distància real i projectada. Explicà la manera d'orientar-se i poder seguir el camí que el mapa senyala, i recalçà principalment els avantatges de la brúixola per tenir una guia segura.

---

*El Cap de colla és responsable de l'èxit de l'excursió; ell calcula les distàncies, les parades necessàries i indica el camí a seguir. Suggeriu-li els vostres dubtes sobre les seves observacions si és que no hi veieu seguretat, però no en torpiu la seva tasca contradint inútilment les ordres que ell ha donat.*

## Notes

La nostra entitat s'ha dirigit a la Casa del Vallès perquè pel seu conducte es demani al servei forestal de la Mancomunitat la repoblació forestal del Pla de la Calma, recolzant-se en les noves disposicions sobre aquesta matèria. Al mateix temps hom ha donat els detalls que semblaven pertinents i que la Casa del Vallès, en resposta a una primera comunicació nostra, demanava.

Per la senyoreta Montserrat Soler, presidenta de la Secció Feminal, ha estat fet un donatiu de quatre llibres amb destí a la nostra Biblioteca. No cal dir com l'entitat agraeix el donatiu.

Per la Secció d'Estudi continuen les excavacions a El Coll, que donen un resultat molt falaguer. Més endavant en parlarem amb més detall.

Igualment continuen les excavacions al cim de Céllecs. Si bé en aquestes no es troba tanta abundància de ceràmica, no deixen per això d'ésser interessants.

El nostre consoci Josep Sala ha retornat de terres africanes, on complia el servei militar.

Esperem amb delit el seu reintegrament a les tasques de l'Agrupació.

La nostra Agrupació s'ha inscrit com soci en «Amics de l'Art Vell». Donat el caràcter d'aquella entitat, la nostra Agrupació, que sent també l'ideal seu, té l'obligació moral d'ajudar-la en la mida de les seves forces.

En hora oportuna la nostra entitat es dirigí a l'Ajuntament de Granollers per a recomanar un assenyat esporgament dels arbres de la ciutat i la plantació de novells d'algunes menes existents que, ultra ésser ornamentals, siguin favorables a les condicions del terreny i del clima de Granollers.

A més, l'Agrupació envià una raonada protesta contra l'acord municipal de canviar el nom d'una part del carrer de Corró.

Els companys Magí i Josep Gabarró passen per la greu desgràcia d'haver perdut el seu pare, el qual ja feia temps estava delicat de salut. No cal dir com els acompanyem en el seu dol per aquesta dissort que els afligeix.

# Programa

**dels actes organitzats per l'Agrupació per als mesos de Març i Abril**

## MARÇ

**Dia 6.—Excursió**, junt amb la Secció Feminal, a Montcada, Montalegre, poblat ibèric de Puig-Castellar i Sant Andreu.

Cap de colla, S. Llobet. Vocals, J. Regàs i Montserrat Soler.

Pressupost, 2'20 pessetes.

Lloc de reunió, a les 5'45, a l'estació de França.

**Dia 12.—Reunió general ordinària** determinada per a la reforma d'Estatuts. Ordre del dia: Aprovació de l'Estat de comptes; tractar de les col·leccions de l'Agrupació; elecció de president i vocal primer.

A les nou del vespre.

Acabada la reunió, es reunirà la Secció d'Estudi.

**Dia 13.—Excursió**, junt amb el Centre Excursionista Montnegre, de Barcelona, a Figaró, Tagamanent, Pla de la Calma, Roques Roges, Cànoves i Cardedeu.

Cap de colla, A. Caballeria. Vocals, J. Font i J. Vinyes.

Pressupost, 1'60 pessetes.

Reunió, a les 7'20, a l'estació del Nord.

**Dia 20.—Excursió** a Llissà de Vall, can Rabassola, Palaudàries, castell de Montbui, can Brustenga i Granollers.

Cap de colla, S. Llobet. Vocals, J. Busquets i J. Gabarró.

Reunió, a les 6'30, a la plaça de l'Església.

**Dies 27 i 28.—Excursió** a les Guïlleries, Manlleu, Tavertet, Rupit, Susqueda, El Pasteral i Girona.

Pressupost, 11 pessetes.

Cap de colla, S. Llobet. Vocals, M. Gabarró i P. Llach.

Cal consultar l'hora de sortida.

*Recordin els socis simpatitzants de l'Agrupació que a l'efectuar compres a casa dels industrials que ens afavoreixen amb el seu anunci és millor anomenar el nostre BUTLLETÍ.*

ABRIL

**Dia 2.—Conferència** per En Jacint Bellonch sobre el tema «La poesia de l'Excursionisme».

A les nou del vespre.

**Dia 3.—Excursió d'excavacions** a Llinàs, junt amb la Secció d'Estudi.

Cap de colla, J. Busquets. Vocals, A. Cumella i S. Llobet.

Pressupost, 1 pesseta.

Sortida, a les 6'30. Estació de França.

**Dia 10.—Excursió** a Gualba, La Batllòria, Montnegre, Orsavinyà i Hostalrich.

Cap de colla, J. Regàs. Vocals, J. Riera i A. Caballeria.

Pressupost, 4 pessetes.

Sortida, a les 6'30. Estació de França.

**Dia 17.—Excursió**, junt amb la Secció Feminal, a Llinàs, Alfar, Bell-lloc, Forn del Vidre, El Corredor, La Fradera i Linàs.

Cap de colla, S. Llobet. Vocals, Gabarró i Llacuna.

Pressupost, 1'20 pessetes.

Sortida, a les 6'30. Estació de França.

**Dia 23.—Comentari antològic** de la poesia catalana, per Salvador Llobet. Lectura de poesies originals i inèdites pels poetes locals, Jacint Bellonch, Hermenegild Carrera, Concepció Canal, Joaquim Estaper, Enric Margarit i Francesc Serra.

A les nou del vespre.

**Dia 24.—Excursió** en autòmibus i visita comentada per competents professors, a Ripoll, Olot, Castellfullit, estany de Banyoles i Girona. Cal inscriure's abans del 15 d'abril. Places limitades.

Sortida, a les 4 del matí. Plaça Guimerà.

Pressupost, 12 pessetes.

Cap de colla, M. Gabarró. Vocals, I. Llach i M. Navalón.

*Ara que el bon temps s'apropa, cal que feu forces acampades. El camping, ultra proporcionar-nos el contacte màxim amb la naturalesa, és la millor escola de solidaritat i germanor. Així, tu i els teus companys treballareu amb més delit, si és que sabeu segurament que vostra col·laboració mutua no fallarà mai.*

*Joieria*

*Relotgeria*



*Taller de Compostures  
i Confecció de*

**JOIES**



*Rafael Font*



*Granollers*



*Doctor Robert, 19*

**TALLER D'ENQUADERNACIONS**

*Llibreria  
Figurins  
Papereria*



*Objectes  
d'escriptori  
dibuix i pintura*

**JOAN CARBÓ**

*Carrer Sant Roc, 15*



**GRANOLLERS**

# **Novetats**

**per a**

# **Senyora**

---

# **Montaña**

---

---

---

**La casa de la  
dona elegant**

---

---

---

**Plaça de la República, 36**

**Telèfon 100**

---

**Imp. Garrell : Granollers : Telèfon 23**